

stva v novih pogojih ter valorizacija, obdelovanje in popis gospodarskega gradiva. V prvi sekciji je pri valorizaciji Marinko Vuković opozoril na zelo veliko število ustvarjalcev arhivskega gradiva, zato vidijo rešitev v razvrstitvi ustvarjalcev na bolj in manj pomembne. Skušajo sestaviti lestvico ustvarjalcev po pomenu, valorizirajo ustvarjalce. Zanimivo je bilo predavanje sodnika Trgovskega sodišča Zagreb Antea Galića o zaščiti arhivskega gradiva subjektov, pri katerih je uveden stečaj. Razprava je bila na trenutke zelo burna. Zaradi velikega števila stečajev in hitrega reševanja gradiva se je na Hrvaškem zapolnil marsikateri arhiv, tudi arhiv Trgovskega sodišča Zagreb. Arhivisti so omenjeno sodišče prosili, da jim vnaprej sporoča, kje so stečajni postopki, zato, da se lahko pravočasno pripravijo in prevzamejo gradivo. Ta komunikacija bi jim delo olajšala. Kako je kršena pravna varnost ljudi, pove podatek, da so se izgubljeni obrazci M4, pomembni za uveljavljanje pokojnine. Z Zavodom za pokojninsko zavarovanje so se dogovorili, da obrazce M4 posredujejo njim, vendar so ti izrazili veliko nejevolje, saj jim to povzroča veliko dela. So pa priznali, da s pomočjo teh podatkov izpopolnjujejo svojo bazo podatkov. Nato je Zoran Stanković predstavil prevzem arhivov gospodarskih družb v stečaju v reškem državnem arhivu, Rosana Mikulić je spregovorila o izgubljenem gradivu gospodarstva med privatizacijo, Izet Šabotić je opisal bosanskohercegovaške izkušnje in problematiko pri privatiziranem dokumentarnem gradivu.

V drugi sekciji je Tatjana Ružič spregovorila o valorizaciji in popisovanju gospodarskega gradiva, Dražen Kušen, Ljerka Šimunić in Ž. Vrban so predstavili arhiv Belja v Kneževu, Matko Rako je predstavil fonde gospodarstva v Državnem arhivu Zagreb, Branka Molnar je izpostavila gospodarsko gradivo v družinskih in osebnih fondih, Siniša Lajnert je predstavil valorizacijo gradiva hrvaških železnic, njegova kolegica Sonja Prša pa ISO 9001:2000. Zadnja predavateljica sta predstavila novo obliko digitalnega arhiva, kot ga imajo pri Ericssonu Nikola Tesla in Hrvaških cestah d.o.o. Pri obeh podjetjih so najprej uredili arhive v pisni obliki, jih pravilo uskladičili in nato digitalizirali.

Zvečer je bil organiziran obisk bjelovarskega arhiva in ogled priložnostne razstave. Arhiv je bil ustanovljen leta 1961. S svojo dejavnostjo pokriva Bjelovarsko-bilogorsko ter delno Koprivniško-križevsko, Virovitičko-podravsko in Zagrebško županijo. Hraní 802 fonda in 2200 tekočih metrov gradiva. Bjelovarski arhiv je leta 2002 praznoval 40-letnico delovanja. Leta 2003 so začeli graditi novo skladišče s kapaciteto 4000 tekočih metrov.

Drugi dan zjutraj je sledilo nadaljevanje sekcije valorizacija, obdelovanje in popis gospodarskega gradiva. Ob tem je potekala sekcija o avdiovizualnem

gradivu gospodarstva, kjer so predstavili memorandume, fond fotografij Agencije za fotodokumentacijo, fond Pro torpedo Rijeka. Nato je sledilo plenarno predavanje Didiera Bondue, člana ICA o arhivu korporacije Saint Gobain. To je podjetje, ki zaposluje 20.000 ljudi in ima proizvodnjo v 24 državah sveta; podjetje se konstantno spreminja, združuje, kupuje in prodaja druga podjetja. Kljub temu imajo utečen arhiv z najstarejšimi spisi iz 17. stoletja, super moderno opremljen in svoje usluge arhiviranja širijo na vsa svoja podjetja. Ob takem predavanju postane jasno, da korporacija brez dobro urejenega arhiva ne deluje. Arhiv je odprt za javnost in po predhodnem naročilu se gradivo dobi v čitalnici. Zelo zanimivo je bilo predavanje Erica Katelaarja o analizi poslovnih procesov kot sredstvu za upravljanje arhiva. Prestavil je poslovne procese v podjetjih in upravi ter ISO 9001 standard. S pomočjo standardov je delovanje v podjetju ali upravi ocenil z "indeksom izumikanja nesigurnosti". Pri urejanju gradiva se mu zdi pomembno, da se najprej spozna ustvarjalca in njegove procese ter se šele nato uredi arhiv. Zaradi časovne stiske je odpadla okrogla miza z naslovom Komunikacija med arhivi in ustvarjalci.

Popoldne je Vlatka Lemić iz Hrvaškega državnega arhiva predstavila ARHiNET. Hrvaški državni arhiv kot središčna arhivska ustanova skrbi za razvoj in matično službo, planiranje in razvoj arhivske stroke ter za usklajenost strokovnega dela arhivov. Z jasno vizijo so se lotili izgradnje nacionalne informacijske mreže ter v drugi polovici 2006 pričeli pripravljati informacijsko-evidenčni sistem, ki so ga poimenovali ARHiNET. Kot mrežna programska rešitev ima vse funkcije arhiva: hrambo, zaščito, obdelavo in uporabo arhivskega gradiva. Register arhivskih fondov in zbirk v Republiki Hrvaški kot sestavni del ARHiNETA omogoča on-line dostop do 14.000 fondov in zbirk, 11.000 ustvarjalcev, 1000 imetnikov arhivskega gradiva ter 3000 arhivskih pripomočkov za raziskovanje gradiva. Informacijski sistem je postavljen s pomočjo programske rešitve WEB, MS SQL serverja in programskega jezika C#. Kot veliko prednost uporabnosti so izpostavili, da lahko uporabnik na enem mestu dobi podatke o posameznem ustvarjalcu in izpis, kje vse se nahajajo podatki o njem, v katerih različnih fondih in arhivih.

Mirjana Kontestabile Rovis

20. mednarodno arhivsko posvetovanje "Arhivska praksa 2007", Tuzla, 18.–19. oktober 2007

Organizatorja letošnjega posvetovanja sta bila Arhiv Tuzelskega kantona iz Tuzle in Društvo arhivskih

delavcev Tuzelskega kantona, pod glavnim pokroviteljstvom Ministrstva za izobraževanje, kulturo in šport Tuzelskega kantona ter Federalnega ministrstva za kulturo in šport iz Sarajeva. Posvetovanje se je, kot že leta poprej, odvijalo v Kristalni dvorani hotela Tuzla. Posvetovanja se je udeležilo okrog 300 domačih udeležencev raznih strok ter predavatelji in gostje iz Avstrije, Nemčije, Hrvaške, Madžarske, Srbije, Črne Gore in Slovenije. Posvetovanja smo se iz Slovenije udeležili: mag. Bojan Cvelfar (ZAC), dr. Miroslav Novak in mag. Zdenka Semlič Rajh (PAM), mag. Gašper Šmid in Žarko Štrumbl (ARS) ter Nežka Rašl in Ivan Fras (ZAP, za ADS).

Program posvetovanja se je začel z ogledom dokumentarnega filma, ki je bil posnet ob 20. obletnici organiziranja "Arhivske prakse" v Tuzli. Sledili so govori direktorja Arhiva Tuzelskega kantona in glavnega organizatorja posvetovanja mag. Izeta Šabotića, predsednika organizacijskega odbora posvetovanja dr. Azema Kožarja ter ministrice Ministrstva za izobraževanje, kulturo in šport Tuzelskega kantona. Ivan Fras, direktor Zgodovinskega arhiva na Ptuj, je vse navzoče pozdravil v imenu Arhivskega društva Slovenije ter ob 20. obletnici organiziranja posvetovanja in izdaji 10. publikacije Arhivska praksa v imenu Pokrajinskega arhiva Maribor, Zgodovinskega arhiva Celje in Zgodovinskega arhiva na Ptuj predal organizatorju majhno darilo. Sledila je kratka promocija časopisa "Arhivska praksa" in publikacije "Deset let časopisa Arhivska praksa". Podeljene so bile tudi zahvale in priznanja, med dobitniki pa so bili tudi nekateri slovenski arhivisti in arhivi. Prvi, uvodni sklop se je zaključil z odprtjem in ogledom razstave "20 let Arhivske prakse v Tuzli".

V nadaljevanju programa posvetovanja sta bili na razpolago dve sekciji, in sicer s temama Arhivsko gradivo v nastajanju in Arhivska zakonodaja.

V prvi sekciji sta v uvodu Ivana Prgin in Darko Rubčić predstavila vrednotenje ustvarjalcev javnega arhivskega gradiva. Jugoslav Veljkovski je v svojih stališčih prikazal kriterije vrednotenja gradiva registrature v Novem sadu. O rokih hrambe dokumentarnega gradiva v Sloveniji je spregovoril Žarko Štrumbl. Sledil je referat Marka Landeka iz Državnega arhiva v Osijeku z naslovom Zaščita arhivskega in registraturnega gradiva samouprave izven arhiva. Omer Zulić je v prispevku o osnovah pisarniškega poslovanja in vplivu obstoječih predpisov na urejenost in vodenje le-tega izpostavil izkušnje Arhiva Tuzelskega kantona. O izkušnjah v procesu urejanja registraturnega gradiva v upravi je Emina Salki predstavila negativno izkušnjo, s katero se je srečal njihov arhiv, ko je prevzemal arhivsko gradivo. V naslednjih referatih iste sekcije je bilo predstavljeno še stanje in karakteristike registraturnega gradiva pravosodne provenience, arhivska dediščina katoliške cerkve v

Bosni in Hercegovini, primopredaja arhivskega gradiva občinskih sodišč Zgodovinskemu arhivu Sarajevu, stečaj kot način prenehanja ustvarjalca in izkušnje arhiva v Užicah ob prevzemu dokumentacije, izkušnje arhiva v Kotorju glede zaščite in obdelovanja privatnih arhivov ter izkušnje pri zaščiti registraturnega gradiva iz vojnega obdobja 1992–1995. Po kratki diskusiji je bila v preddverju dvorane prezentacija arhivske in informativne opreme.

Druga sekcija je potekala v obliki "okrogle mize". Razpravljalo se je o arhivski zakonodaji, ki naj bi bila pogoj za zaščito arhivskega gradiva. Dr. Živana Hečbeli je prikazala, kako hrvaški arhivi upoštevajo predpise o upravnem poslovanju in kakšen je postopek glede pristopa do informacij. Slovenska arhivska služba in nova arhivska zakonodaja je bila predstavljena v referatu mag. Zdenke Semlič Rajh. Izet Šabotić je v svojem prispevku izpostavil problematiko arhivskih zakonov in njihove spremembe v Bosni in Hercegovini. Stanje arhivskega gradiva verskih skupnosti Bosne in Hercegovine je prezentiral dr. Azem Kožar, dekan Filozofske fakultete v Tuzli.

V popoldanskem času smo obiskali mesto Srebrenik, kjer nam je bil v kulturnem programu predstavljen njihov narodni ples in glasba. Ogledali smo si tudi ruševine gradu Srebrenik.

Tema zadnjega dneva posvetovanja je bila Aktualna vprašanja arhivske teorije in prakse. V prvem referatu je dr. Miroslav Novak spregovoril o izgradnji vzajemnega arhivskega informacijskega sistema v skladu s strokovnimi arhivskimi standardi. Vlatka Lemić iz Državnega arhiva v Zagrebu je predstavila informatizacijo hrvaške arhivske službe, in sicer pot od ideje do realizacije projekta ARHiNET. Referat z naslovom Informacijska varnost in kontrola pristopa po normi ISO/IEC 17799:2005 je podala Lejla Memišević iz Varaždina. Podjetje MFC.2 iz Ljubljane se je predstavilo z referatom o digitalizaciji gradiva kulturne dediščine. Dr. Branko Bubenik iz HTV je v prispevku podal svoje mnenje glede principov upravljanja s TV arhivi. Saneta Adrović iz Arhiva Tuzelskega kantona je izpostavila nekaj vprašanj preventivne zaščite arhivskega gradiva. Arhivistka Državnega arhiva v Osijeku Melita Rončević je v prispevku predstavila način obdelovanja in popis arhivskega gradiva pravosodja. Posebnosti popisovanja in obdelave necelovitih arhivskih fondov, s posebnim poudarkom na fond Delavske univerze Tuzla, je predstavila Selma Isić. Mag. Gašper Šmid je prikazal posebnosti in izkušnje pri začasnem izvozu razstav iz Slovenije v Bosno in Hercegovino. Zemljiške knjige Kotara Bihać in problematiko, ki nastaja okoli njih je prikazala Reska Mehdin iz Arhiva Unsko-sanskega kantona Bihać. Arhivski fondi organov uprave iz časa 1944–1977 leta v povezavi z Zakonom o prijavi in evidentiranju odvzete lastnine je bil naslov referata Ves-

ne Prljević iz Zgodovinskega arhiva Užice. Asija Filan je predstavil posebnosti koriščenja arhivskega gradiva iz socialistične dobe in spremembah lastništva v fondih Arhiva Unsko-sanskega kantona. Problematika koriščenja arhivskega gradiva imovinsko pravne provenience v Arhivu Tuzelskega kantona je predstavila Hatidža Fetahagić. Stevan Mačković iz Zgodovinskega arhiva Subotica je predstavil rezultate dela in polje delovanja njihovega arhiva v dobi tranzicije.

Vsi referati so v daljši obliki objavljeni v publikaciji Arhivska praksa 10, 2007. O problematiki stanja in ravnanja z arhivskim gradivom je svoje izkušnje podalo kar nekaj arhivistov iz različnih držav. Pri tem so se odprla številna vprašanja, s katerimi smo obremenjeni skoraj vsi arhivisti in katerih odgovore bomo morali reševati še na različnih posvetovanjih.

Ivan Fras, Nežka Rašl

33. avstrijsko arhivsko zborovanje v Gradcu

Letošnje 33. zborovanje avstrijskih arhivistov je potekalo 8. in 9. novembra v Gradcu. V imenu Arhivskega društva Slovenije sem se udeležila njihovega zborovanja, ki je bilo istočasno posvečeno pomembnemu jubileju avstrijskega arhivskega društva. V letošnjem letu namreč Združenje avstrijskih arhivistov in arhivistov praznuje 40. letnico svojega delovanja.

Osrednja tema posvetovanja je bila: "*Arhivi kot služba v informacijski družbi*".

Pred začetkom arhivskega zborovanja so imeli avstrijskega arhivisti svoj redni občni zbor.

Po končanem občnem zboru je deželni glavar mag. Franz Voves s svojim govorom otvoril dnevno zborovanje.

Zborovanje je bilo razdeljeno na tri sekcije, ki so si sledile ena za drugo. Po sekcijah so obravnavali probleme današnje arhivske službe v Avstriji in seveda tudi v drugih državah, kot so: služba za potrebe javnosti, arhivska služba v upravi, odprtost arhivov in skrb za javnost (popularizacija).

Wilhelm Deuer iz Koroškega deželnega arhiva (Celovec) je na začetku prve sekcije nakazal, da se lahko arhivi uveljavijo v javnosti ne samo preko svoje redne dejavnosti (razstave, izdaja publikacij, delo v čitalnici, obiski šolskih skupin ...) ampak tudi s sodelovanjem s sponzorji. Ti lahko namreč izvajajo svoje prireditve v arhivskih prostorih in na ta način si lahko arhivi zagotovijo 10 odstotkov svojih prihodkov.

Arhivist iz Dornbirna (Vorarlberg) Werner Matt je poudaril, da lahko manjši komunalni arhivi tudi preko spletnih strani arhiva veliko naredijo za svojo prepoznavnost. Na primeru "Dornbirn-Lexikon" je

predstavil bazo podatkov za genealoške raziskave. Arhiv je digitaliziral arhivalije, družinske knjige, fotografije, razne intervjuje v bazo podatkov, ki služijo raziskovalcem po spletu za odkrivanje svojih prednikov. Raziskovalci si lahko pridobijo podatke vse tja do 16. stoletja.

Na vprašanje "*Nejevolja in osama? Arhivist razpet med zgodovinsko vedo in službo uporabe arhivskega gradiva*" je na koncu prve sekcije poskušal odgovoriti Michael Hochedlinger z avstrijskega državnega arhiva na Dunaju. Govoril je v prispodobah in poudaril, da je pač arhivist tako v službi znanosti kot tudi v posredovanju informacij (obdelava in znanstvena dejavnost, kot je na primer izdaja virov). Obe dejavnosti se seveda med seboj prepletata, kar pa je dobro tudi za javnost (uporabnike).

Drugo sekcijo (Arhivska služba v Upravi) je začel Hubert Schopf iz Deželnega arhiva v Salzburgu. Predstavil je izkušnjo dobrega sodelovanja salzburškega arhiva z Deželno vlado, še prav posebej z deželno Registraturo. Poudaril je velik pomen stalnega kontakta z uslužbenci na registraturi (arhivarji) in nenehno skrb za njihovo izobraževanje. Pri tem so zelo pomembni še pravni okvirji: arhivistovo poznavanje arhivskega zakona in valorizacija arhivskega gradiva, ki mu delo zelo olajša.

Na to temo smo poslušali še izkušnjo manjšega arhiva (Škofijski arhiv Krka (Gurk) v Celovcu). Referat je podal Peter Tropper. Naštel je več primerov, kako je po eni strani težko sodelovati z nadrejenimi in na drugi strani, kako je lahko sodelovanje vzorno. Izpostavil je medsebojno dobro sodelovanje pri digitaliziranju dokumentov.

Na koncu druge sekcije smo prisluhnili referatu Brigitte Rigele iz Mestnega in deželnega arhiva na Dunaju, ki nam je "nudila" osnove valorizacije (za začetnike) arhivskega gradiva.

V petek (9. novembra) je predavanje pričel Ferdinand Opell. Svojo izjavo o precejšnjem pomenu dobro pripravljene zgibanke o arhivu (o njihovi razpoznavnosti) je ponazoril na primeru dunajskega Mestnega in deželnega arhiva. Dobra zgibanka – dobra razpoznavnost.

Sledili so štirje predavatelji, ki so poudarjali pomen odprtosti arhivov za javnost (popularizacija). Gerhart Marckhgott iz Deželnega arhiva v Linzu je opozoril na nove izzive v arhivski stroki, ki jih prinaša elektronsko arhiviranje.

Gregor Egloff iz Kantonalnega arhiva v Luzernu je razglabljal o velikem pomenu spletnih strani, preko katerih se lahko ozavešča javnost in skrbi za publciranje.

Thomas Just iz Avstrijskega državnega arhiva na Dunaju je v svojem referatu (Novi izzivi v nasprotju z zgodovinskimi arhivi) opozoril na veliko pomanjkljivosti, ki se pojavljajo na spletnih straneh av-